

Overdenkingen bij Matteüs 5, 38-48

Zondag 19 februari 2023 – Zevende Zondag door het jaar

Huis van Dominicus, Utrecht

Jullie hebben gehoord dat er gezegd is: Oog om oog en tand om tand. Zo begint de lezing van vandaag en zo staat het inderdaad in de Thora. In de tijd waarin die regel werd gepredikt was wraak aan de orde van de dag en dan nog liefst in zeventvoud of zelfs in tienvoud. Het was dus gebruikelijk om het de dader goed betaald te zetten wanneer je hem of haar te pakken kreeg. En dus was oog om oog en tand om tand al een grote stap voorwaarts in de rechtspleging. Vanaf dat moment was het adagium: een straf mag de schade dekken, maar daar moet het wel bij blijven. Deze regel wordt wel 'de wet van de gelijkwaardige vergelding' genoemd. Ze is bedoeld om in een gewapend conflict een geweldspiraal te voorkomen: de vergelding mag slechts beperkt blijven tot een herstellen van het evenwicht, de wraakzucht dient beteugeld te worden. En daarmee was het in die tijd een stelregel die geweld en wraak of vergelding dus wilde indammen.

Maar voor Jezus gaat dat niet ver genoeg. Het gaat hem er niet om de wraak in te dammen, hij wil de wraak uitbannen! En dan komt Hij met drie voorbeelden hoe je dat zou kunnen toepassen, waarbij het voorbeeld van de linkerwang voorhouden aan iemand die je op de rechter heeft geslagen wel het meest bekend is geworden.

Over het algemeen vinden we dit wel ver gaan en vragen we ons stiekem af: geven we daarmee niet een vrijbrief aan dieven en misdadigers? Hoe komt de wereld er dan uit te zien? En op het grote wereldtoneel: Wat kunnen we hiermee in deze tijd van oorlog en geweld? Moet Oekraïne dan maar lijdzaam toezien en afwachten waar de agressor van plan is te stoppen? Ik denk niet dat dat de bedoeling is.

Maar aan de andere kant: waar blijven we als we kwaad steeds maar met kwaad vergelden en wraak als normaal gaan zien? In het boekje "Een Jihad van Liefde" van Mohamed El Bachiri, die zijn vrouw en de moeder van hun drie kinderen verloor bij de aanslagen in Brussel 7 jaar geleden, lezen we in het begin dat hij totaal ontredderd is en zich maar moeilijk staande kan houden.

Halverwege schrijft hij over zijn nog jonge kinderen die kwaad zijn en wraak willen. Op de vraag van een van zijn kinderen of de dader ook wel een broeder is, antwoordt hij: "We zijn allemaal broeders. Ja, hij is ook een broeder, maar een die het verkeerde pad heeft gekozen. Als mens blijft hij je broeder, ook al heeft hij het allerergste gedaan." En hij zegt hen: 'Als je iemand doodt of met geweld reageert, dan maak je dezelfde fout als hij. Dan verlaag je je tot zijn niveau. Jullie zijn beter dan dat.'

Ik versta de woorden van Jezus net zo: Jullie zijn beter dan dat! En vervolgens doet Jezus een beroep op ons: 'heb je vijanden lief en bid voor wie je vervolgen.' En nee, dan gaat het er niet om opeens warme gevoelens en genegenheid te voelen voor je vijand, zoiets gaat nou eenmaal niet op bevel. Maar je mag die persoon ook niet afschrijven; juist onvermoeibaar blijven zoeken naar wegen om in hem/haar weer je broeder/zuster te zien. We zijn immers allemaal kinderen van God. Overigens: over wie hebben we het

eigenlijk in het hier en nu, heel dichtbij, als we over onze vijanden praten? Hebben we die dan wel? Misschien kunnen we denken aan een concurrent in zaken, een mede-sollicitant die ervoor zorgt dat ik de baan niet krijg die ik wil, de burens die luidruchtig zijn en ons uit de slaap houden, een ex-partner die de kinderen te grote cadeaus geeft om ze voor zich te winnen..., vult u zelf maar aan.

Jezus zegt aan ons juist op die momenten onverdeeld goed te zijn, zoals de Ene onverdeeld goed is. En als we dan de neiging voelen om ons klein te maken, ons terug te trekken, omdat we denken dat dat toch net iets te veel gevraagd is, bedenk dan hoe jezelf behandeld zou willen worden nadat je iets hebt gezegd of gedaan waarmee je een ander hebt gekwetst.

Een paar weken geleden waren wij, de leden van de Andreasgemeenschap, een dag naar Brussel en we brachten daar o.a. een bezoek aan het House of Compassion. Misschien heeft u de column van Erik Borgman hierover gelezen (zo niet, deze 'Tekenen in de tijd' staat nog op de site van het Huis van Dominicus). In een zijnis van deze kerk hangt een prachtige schildering die gaat over de 'spiritualiteit van de gulden regel'. Wat blijkt, in alle grote godsdiensten en levensbeschouwingen vinden we wijze woorden die precies daarop neer komen: *behandel een ander zoals jezelf behandeld wil worden*.

Mohamed El Bachiri schrijft:

*Baden in liefde, drijven op de rivier van het leven:
niets rechtvaardigt haat, niets zal tot haat leiden.
Zelfs de zwaarste beproevingen en de grootste
teleurstellingen zullen ons niet doen zwichten
voor een taal of een ideologie die oproept tot haat
en vernietiging.*

*Laten we verdergaan vanuit het hart en de rede,
met een overtuiging, of die nu religieus is of niet.
Laten we de liefde aanboren, die onuitputtelijke
grondstof, die uit het hart komt en niet uit de bodem.*

Wat een mooie richtingaanwijzer is dat voor ons dagelijks leven. Amen.

Marian Wester, lid Andreasgemeenschap